

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-320-4-33>

УДК 657.631

Людмила БОГАТЧИК

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-0659-057X>

e-mail: bohatchyka@khmnu.edu.ua

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-8830-1398>

e-mail: viktor_lopatovskiy@khmnu.edu.ua

Олена СЕРЕВЕТНИК

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0001-2047-1438>

e-mail: oserevetnik@ukr.net

АНАЛІЗ СКЛАДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Доведено, що вибір оптимальних складових системи внутрішнього контролю відіграє важливу роль при визначенні стратегічних пріоритетів діяльності суб'єкта господарювання, та знаходить відображення у покращенні його звітних показників. Запропоновано систему внутрішнього контролю розрахунків за товарними операціями проводити шляхом вивчення особливостей побудови внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками, дебіторами, а також нарахування і сплати ПДВ. Для кожного з напрямів визначено мету перевірки, сформовано перелік контролюючих процедур, встановлено складові інформаційного забезпечення та здійснено підбір методичних інструментів.

Ключові слова: система внутрішнього контролю, внутрішня перевірка розрахунків, постачальники, дебітори, податок на додану вартість, податкові зобов'язання, податковий кредит.

Lyudmyla BOHATCHYK, Viktor LOPATOVSKY, Olena SEREVETNIK
Khmelnitskyi National University

ANALYSIS OF THE COMPONENT ORGANIZATION OF THE SYSTEM OF INTERNAL CONTROL OF CALCULATIONS FOR COMMODITY TRANSACTIONS AT THE ENTERPRISE

It has been established that internal control, as an integral component of the successful operation of the accounting system of a business entity, is an important tool of internal control, the implementation and effective functioning of which is able not only to timely detect violations in the field of organization of accounting at the enterprise, but also to prevent improper display of information and its further accumulation in reporting.

The choice of optimal components of the internal control system plays an important role in determining the strategic priorities of the enterprise, and is reflected in the improvement of its reporting indicators. It is proposed to carry out the system of internal control of settlements for commodity transactions by studying the features of the construction of internal control of settlements with suppliers, debtors, as well as the calculation and payment of VAT. For each of the directions, the purpose of the inspection was defined, a list of control procedures was formed, the components of information support were established, and methodological tools were selected.

In general, the conducted studies have shown that the construction of an effective SMC of settlements for commodity transactions requires taking into account not only the peculiarities of the business entity's activity, but also the assessment of the forms of interaction with other systems that collectively form the general system of enterprise management. The effectiveness of SVC calculations is ensured thanks to the selection of a specific set of methodological techniques for each of the verification stages.

Key words: internal control system, internal verification of calculations, suppliers, debtors, value added tax, tax liabilities, tax credit.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Внутрішній контроль як невід'ємна складова успішної роботи облікової системи суб'єкта господарювання є важливим інструментом внутрішньої перевірки, впровадження та дієве функціонування якого здатне не лише своєчасно виявити порушення у сфері організації обліку на підприємстві, але й запобігти неправомірному відображенню інформації та її подальшому накопиченні у звітності. Як інформаційне джерело при проведенні незалежної перевірки (аудиту, контролю), система внутрішнього аудиту за умови довіри до неї незалежних експертів здатна забезпечити перевіряючих правдивою та неупередженою інформацією про реальний стан справ на підприємстві. Оскільки прийняття рішення про побудову системи внутрішнього контролю та вибір найбільш дієвих форм її реалізації є прерогативою виключно керівництва суб'єкта господарювання, та зазвичай пов'язане з оцінкою економічних вигід від впровадження цих заходів, актуальним вважаємо дослідження діючих підходів до організації системи внутрішнього контролю, та розробку рекомендацій щодо їх впровадження на вітчизняних підприємствах. Враховуючи провідну роль розрахункових товарних операцій у структурі доходів суб'єкта господарювання,

об'єктом дослідження у статті обрано саме аналіз особливостей побудови системи внутрішнього контролю товарної дебіторської та кредиторської заборгованості, а також розрахунків за нарахуванням та сплатою податку на додану вартість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Окремі питання щодо визначення складових системи внутрішнього контролю на підприємстві знайшли відображення у працях вітчизняних науковців, зокрема, для цілей дослідження було проаналізовано роботи [1-11]. Незважаючи на значну кількість напрацювань, та враховуючи спектр порушених в них питань, виникає необхідність узагальнення наявного методичного інструментарію щодо вибору найбільш дієвих форм та технік побудови системи внутрішнього контролю розрахунків за товарними операціями суб'єкта господарювання та розробки рекомендацій з їх практичного використання.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз складових організації системи внутрішнього контролю розрахунків за товарними операціями на підприємстві.

Виклад основного матеріалу

Прийняття обґрунтованих управлінських рішень потребує впевненості в отриманні достовірної інформації від облікової системи суб'єкта господарювання, одним з інструментів досягнення якого є саме організація внутрішнього контролю. Безумовно, внутрішній контроль як важлива складова управління повинен бути реалізований на всіх етапах підготовки облікової інформації, що дозволяє суттєво підвищити цінність отриманих в процесі обробки даних. Підтримуємо підхід Воронко Р.М., Вовчик Н.Л., Гончарук В.С., що суть внутрішнього контролю полягає в реалізації спеціальних заходів та дій, що виконуються з метою перевірки необхідних параметрів діяльності, забезпечення професійності виконання обов'язків персоналом задля досягнення ефективності роботи підприємства, уникнення недостовірних даних у обліковому відображенні та штрафних санкцій [1, с 172]. Подібного підходу дотримується і Станкевич Г., відмічаючи, що система внутрішнього контролю (далі – СВК) – це послідовність дій, які націлені на досягнення мети щодо забезпечення ефективного ведення господарської діяльності, а також забезпечення збереження активів, запобігання умисним чи неумисним помилкам та їх своєчасному знаходженні, забезпечення повноти й точності облікових записів та вчасної підготовки достовірної інформації [2, с 32].

Виходячи з комплексу завдань, які можуть бути успішно реалізовані завдяки впровадженню дієвої системи внутрішнього контролю, вибір оптимальних складових СВК стає невід'ємною складовою при визначенні стратегічних пріоритетів діяльності суб'єкта господарювання, та знаходить відображення у покращенні його звітних показників. Звідси, важливим є вивчення підходів науковців до побудови систем внутрішнього контролю та вибору найбільш дієвого інструментарію їх впровадження на вітчизняних підприємствах. Наприклад, Кушніренко О. А. відзначає, що вивчення системи внутрішнього контролю будь-якого суб'єкта господарювання передбачає виділення суб'єктів та об'єктів контролю [3, с 195]. При цьому до суб'єктів СВК науковець відносить: «відповідні відділи, служби чи окремі особи відповідно до покладених на них службових обов'язків» [3, с 195].

Більш повну та чітку характеристику суб'єктів внутрішнього контролю зображено на рисунку 1.

Рис. 1. Суб'єкти здійснення внутрішнього контролю на підприємствах [3, с 195]

На думку Михалківа А. А. та Косташ Т. В., служба внутрішнього контролю може бути реалізована на підприємстві одним з наступних шляхів: створення окремого структурного підрозділу СВК; частковий аутсорсинг (в науковій літературі зустрічаємо також термін «косорсинг»); аутсорсинг [4, с 63]. Вважаємо, прийняття рішення щодо форми функціонування СВК у суб'єкта господарювання визначається під дією багатьох чинників, пріоритетними серед яких вважаємо розмір підприємства, його організаційно-правову форму, співвідношення витрат з очікуваними вигодами від реалізації проекту. Наприклад, з огляду на те, що штатна чисельність працівників багатьох малих підприємств є доволі незначною, більш доречним вважаємо

запропонувати керівництву таких господарюючих суб'єктів розглянути перспективи впровадження СВК із залученням спеціалістів на умовах аутсорсингу.

Оскільки об'єктом дослідження у роботі є вивчення особливостей організації системи внутрішнього контролю розрахунків за товарними операціями, подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення особливостей побудови СВК розрахунків з постачальниками, дебіторами, а також нарахування і сплати ПДВ. Так, основними завданнями внутрішнього контролю розрахунків є перевірка доцільності, законності та достовірності їх відображення в системі бухгалтерського обліку підприємства. Визначаючи ключові завдання внутрішнього контролю розрахунків, необхідно підкреслити, що форма розрахунків безпосередньо впливатиме на вибір методики його контролю. На думку Шигун М. М., Уллубієвої К. К., методика внутрішнього контролю передбачає використання у певній послідовності відповідних інструментів та методів з дотриманням основоположних принципів контролю [5, с 83].

Погоджуємось із твердженням Каліцун С. В. та Даниловської Т. О. в тому, що: «ступінь вирішення вказаних завдань прямо залежить від ефективності внутрішнього контролю» [6, с 154]. Водночас, як справедливо зазначають Благоразумова О. В., Зубатенко Ю. С. та В. Ю. Лесняк, система «може бути ефективною тільки тоді, коли чітко визначені цільові орієнтири її функціонування у відповідності з науково обґрунтованими принципами» [7, с 75].

Розрахунки з постачальниками займають важливе місце у складі кредиторської товарної заборгованості, і є невід'ємною складовою функціонування підприємства як відкритої соціально-економічної системи. Використання інструментів відтермінування платежів автоматично може призводити до виникнення ризиків несвоєчасного погашення кредиторської заборгованості; з іншої сторони, існує загроза несвоєчасних поставок товарів. На нашу думку, побудова СВК в частині розрахунків з постачальниками повинна бути спрямована, перш за все, на уникнення співпраці з недобросовісними контрагентами, що може бути досягнуто завдяки розробці набору індикаторів, розрахунок яких дозволить зробити висновок про надійність потенційного постачальника, та можливість здійснення ним своєчасних поставок товарів. З іншої сторони, внутрішній контроль повинен бути спрямований на перевірку своєчасності та повноти розрахунків з контрагентами, недопущення виставлення претензій постачальниками. Алгоритм побудови системи внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками наведено у таблиці 1 (сформовано на основі [8]).

Таблиця 1

Алгоритм побудови системи внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками

Етапи	Змістове наповнення етапу	Мета етапу та його інформаційне забезпечення
Попередній	Знайомство з бізнесом клієнта, планування алгоритму проведення контролю розрахунків з постачальниками	Мета: уникнення співпраці з недобросовісними контрагентами. Інформаційне забезпечення: фінансова та статистична звітність контрагентів, установчі документи
Фактичний	Організація та проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками	Мета: звірка даних постачальників з даними підприємства по залишках заборгованості. Інформаційне забезпечення: акти звірки
Основний	Внутрішній контроль: 1) правильності документального оформлення оприбуткування активів від постачальників; 2) правильності оформлення обраного способу розрахунків з постачальниками; 3) наявності претензій контрагента за попередніми замовленнями та ступеня їх погашення; 4) правильності відображення заборгованості постачальникам у регістрах аналітичного та синтетичного обліку; 5) повноти та своєчасності розрахунків з постачальниками	Мета: впевнитись у правильності побудови системи документального оформлення оприбуткування активів; своєчасної оплати контрагентам; правильності відображення в обліку виникнення претензій постачальникам, а також їх погашення за попередніми договорами; відображення заборгованості постачальникам у регістрах аналітичного та синтетичного обліку; повнота та своєчасність розрахунків з постачальниками. Інформаційне забезпечення: договори, акти виконаних робіт, видаткові та товарно-транспортні накладні, банківські виписки, видаткові касові ордери, виставлені претензії, рахунки в обліку
Заключний	Складання звіту за результатами внутрішнього контролю	Мета: підсумування результатів контрольних процедур. Інформаційне забезпечення: робочі документи

Загалом, проведені дослідження показують, що кожному з етапів системи внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками властиві особливий набір методичних прийомів, використання яких дозволяє отримати достатні результати для проведення наступного або заключного етапу перевірки.

Внутрішня перевірка дебіторської заборгованості відіграє важливу роль в організації СВК розрахунків за товарними операціями, адже не лише виступає одним із інструментів забезпечення платоспроможності та ділової активності підприємства, але й впливає на його загальну фінансову стійкість. Налагоджена СВК за розрахунками з дебіторами повинна бути спрямована, перш за все, на недопущення надмірних розмірів дебіторської заборгованості, що досягається завдяки формуванню дієвого механізму перевірки платоспроможності покупців, їх ділової репутації на ринку, можливих судових спорів та ін. Алгоритм побудови системи внутрішнього контролю за розрахунками з дебіторами наведено у таблиці 2 (сформовано на основі [9]).

Як бачимо, при побудові СВК за розрахунків з дебіторами реалізацію передбаченого комплексу завдань пропонуємо проводити на трьох етапах – підготовчому, основному та завершальному. Для описаних процедур характерним вважаємо застосування не лише вибіркового, але й суцільного методу перевірок, адже отримані висновки щодо повноти відображення інформації про дебіторську заборгованість у первинних документах, реєстрах аналітичного й синтетичного обліку, звітності суб'єкта господарювання є підставою для формування думки незалежних аудиторів щодо можливості довіри до СВК підприємства, та використання результатів СВК як джерела інформації при проведенні зовнішньої перевірки.

Таблиця 2

Алгоритм побудови системи внутрішнього контролю за розрахунків з дебіторами

Етапи	Змістове наповнення етапу	Мета етапу та його інформаційне забезпечення
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта, планування проведення контролю розрахунків з покупцями та замовниками	Мета: уникнення співпраці з недобросовісним контрагентом. Інформаційне забезпечення: установчі документи, фінансова і статистична звітність
Основний	Внутрішній контроль: 1) правильності визначення дебіторської заборгованості; 2) наявності та повноти оформлення первинних документів з обліку розрахунків з контрагентами; 3) відповідності сум авансів отриманій величині відвантаженої готової продукції; 4) правильності віднесення дебіторської заборгованості до тієї чи іншої класифікаційної ознаки; 5) правильності нарахування та списання резерву сумнівних боргів; 6) відповідності даних аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з контрагентами; 7) формування залишків дебіторської заборгованості та їх відображення у фінансовій звітності	Мета – впевнитись у: правильності визначення дебіторської заборгованості як об'єкта обліку; наявності та повноті оформлення первинних документів з обліку розрахунків з контрагентами; правильності віднесення дебіторської заборгованості до тієї чи іншої класифікаційної ознаки; достовірності нарахування та списання резерву сумнівних боргів; відповідності даних аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з контрагентами; правильності формування залишків дебіторської заборгованості та їх відображення у фінансовій звітності. Інформаційне забезпечення: акти звірки, договори, рахунки, видаткові та товарно-транспортні накладні, податкові накладні, доручення, виписки з банку, бухгалтерські довідки, облікові рахунки, відомість нарахування резерву сумнівних боргів
Завершальний	Складання звіту за результатами внутрішнього контролю	Мета: підсумування результатів контрольних процедур. Інформаційне забезпечення: робочі документи

Логічним наслідком взаємодії з контрагентами, що знаходить своє відображення у формуванні в суб'єкта господарювання дебіторської й кредиторської товарних заборгованостей, є виникнення розрахунків з ПДВ. Незважаючи на те, що цей непрямий податок є невід'ємною складовою ціни товару (роботи, послуги) і сплачується покупцем, чинним законодавством чітко встановлено, що його облік та перерахування до бюджету здійснюється продавцем. Враховуючи, що ПДВ є невід'ємною складовою розрахунків з постачальниками та покупцями, побудова СВК розрахунків за товарними операціями передбачає дослідження складових внутрішньої перевірки за нарахуванням і сплатою ПДВ. Внутрішній контроль розрахунків з ПДВ покликаний забезпечити повноту нарахування та своєчасність сплати цього податку, зниження податкових втрат та ризиків, захисту від штрафних санкцій та підвищення податкової дисципліни та досягнення своєрідного співвідношення між платником та державою [10, с 177].

Основні етапи проведення внутрішнього контролю нарахування та сплати ПДВ показано на рисунку 2.

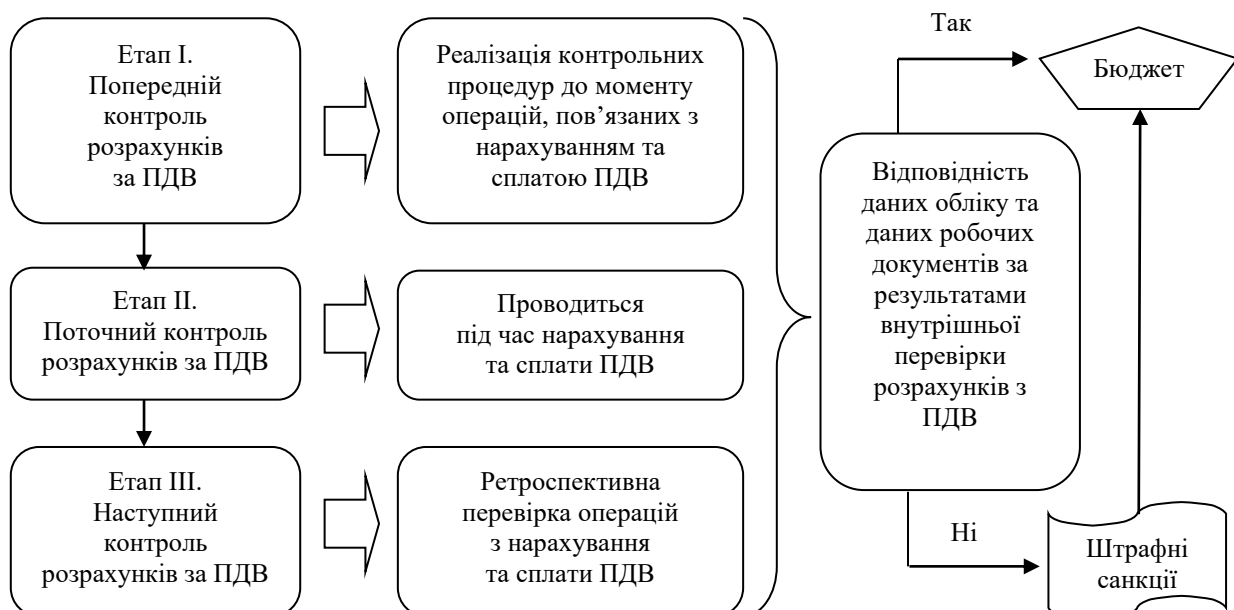

Рис. 2. Етапи здійснення внутрішнього контролю за нарахуванням та сплатою ПДВ [11, с 67]

Загалом, виокремлюють три етапи організації і проведення внутрішнього контролю з розрахунків за ПДВ – попередній, поточний та наступний. За результатами відповідності даних обліку з проведеними процедурами внутрішнього контролю підприємство може або підтвердити правильність формування інформації щодо розмірів податкового зобов'язання і податкового кредиту та сум, сплачених до бюджету або ж, у разі невідповідності, розрахувати суми штрафних санкцій, які підлягають до сплати у бюджет.

Для більш повного аналізу процедур на кожному із етапів, пропонуємо далі детальніше зупинитись на вивченні їх методичного інструментарію, що дозволить більш чітко визначити мету проведення перевірок, перелік необхідного інформаційного забезпечення, а також найбільш інформативні методичні прийоми проведення внутрішнього контролю. На рисунку 3 узагальнено складові методичного інструментарію для проведення попереднього внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ.

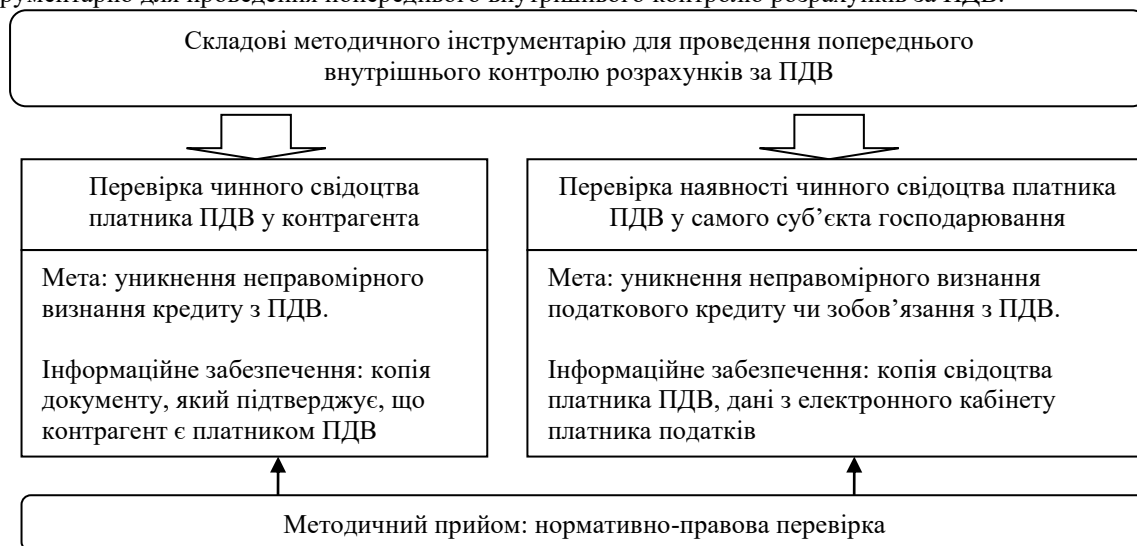

Рис. 3. Складові методичного інструментарію для проведення попереднього внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ (сформовано на основі [5])

Як бачимо, суть попереднього етапу внутрішнього контролю полягає в перевірці наявності у нового контрагента свідоцтва платника ПДВ; важливо також проконтролювати й чинність цього свідоцтва, особливо за умови, якщо суб'єкт господарювання тривалий час не здійснював підприємницької діяльності. Необхідність проведення обумовлених методичних процедур пов'язана з тим, що якщо господарська діяльність потенційного контрагента не велась протягом року з дати останньої операції, то свідоцтво платника ПДВ могло бути автоматично анульованим відповідно до рішення контролюючого органу. Загалом, вважаємо, здійснення запропонованого переліку заходів є нескладним для кожної із сторін, проте здатні покращити ступінь довіри до партнера, та позитивно вплинути на подальші ділові взаємовідносини між ними.

Складові методичного інструментарію для проведення поточного контролю за розрахунками з ПДВ узагальнено на рисунку 4.

Поточний контроль розрахунків за ПДВ проводиться під час нарахування і сплати податку, та передбачає, перш за все, здійснення оцінки коректності визнання податкового кредиту. До головних завдань, які повинні бути реалізовані на цьому етапі побудови СВК, варто віднести не лише перевірку наявності податкових накладних та правильності заповнення їх реквізитів, але й контроль реєстрації податкових накладних в ЄРПН, що проводить продавець за фактом надходження грошових коштів чи поставки товарів (робіт, послуг). Саме тому особливу увагу варто приділити вивченню змісту інформаційного забезпечення по відношенню до кожної із складових поточного внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ. Зокрема, обґрунтовуючи право на визнання податкового кредиту з ПДВ, яке реалізується під час перевірки наявності та правильності заповнення податкових накладних, крім безпосередньо податкових накладних, іншими інформаційними документами, що можуть слугувати інформаційним забезпеченням перевірок, можуть бути такі документи як касовий чек, рахунок готелю, транспортний квиток тощо [12]. Проводячи внутрішню перевірку фактів реєстрації податкових накладних в ЄРПН, головним інформаційним джерелом виступають квитанції про реєстрацію в ЄРПН.

Завершальним етапом дослідження СВК за розрахунками з ПДВ є ретроспективна перевірка операцій з нарахування та сплати податку, яка реалізується шляхом дослідження шляхів виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ (рис. 5).

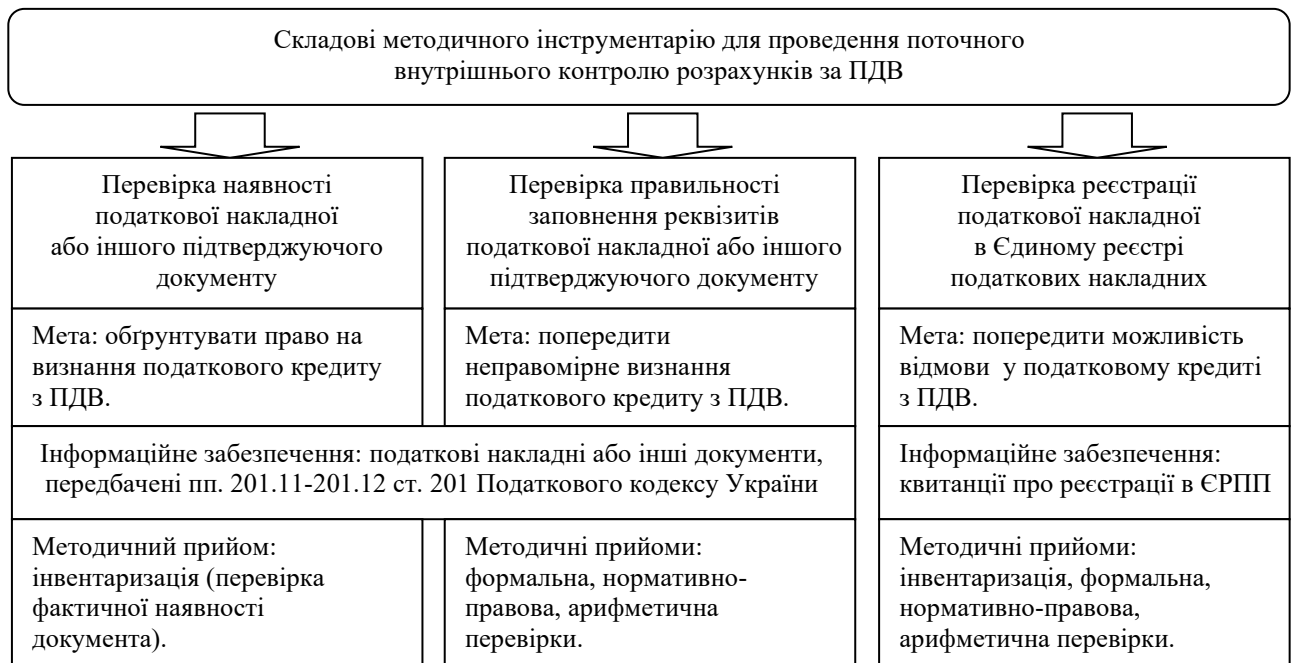

Рис. 4. Складові методичного інструментарію для проведення поточного внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ (сформовано на основі [5])

Рис. 5. Складові методичного інструментарію для проведення наступного внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ (сформовано на основі [5])

Головна мета проведення заключної перевірки полягає не лише в попередженні не відображення в повному обсязі сум податкового зобов'язання та /чи податкового кредиту з ПДВ, але й запобіганню невчасному погашенню податкового зобов'язання. Відповідно, пріоритетним на цьому етапі СВК розрахунків за ПДВ є застосування таких методологічних прийомів, як: логічна, арифметична, формальна та взаємна перевірки. Загалом, як показує практика, організація та проведення СВК розрахунків за ПДВ є невід'ємною складовою СВК розрахунків за товарними операціями, а успіх її побудови залежить від можливості інтегруватись в загальну систему внутрішньої перевірки розрахункових операцій. Дійсно, як складова системи управління суб'єктом господарювання, система внутрішнього контролю повинна діяти у взаємодії з іншими системами, що забезпечить цілісність та гнучкість управління підприємством.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

В цілому, проведені дослідження показали, що побудова дієвої СВК розрахунків за товарними операціями потребує врахування не лише особливостей діяльності суб'єкта господарювання, але й оцінку

форм взаємодії з іншими системами, які в комплексі формують загальну систему управління підприємством. Дієвість СВК розрахунків забезпечується завдяки підбору специфічного набору методичних прийомів для кожного з етапів перевірки.

Узагальнюючи розглянуті у роботі ключові моменти побудови внутрішнього контролю за розрахунками на підприємствах, вважаємо, що перспективами його впровадження є:

- ✓ забезпечення ефективного функціонування СВК в загальній системі управління;
- ✓ забезпечення ефективності використання ресурсів;
- ✓ постійний розвиток та адаптивність у конкурентному середовищі;
- ✓ формування адекватної системи інформаційного забезпечення, що гнучко реагуватиме на мінливі умови господарювання;
- ✓ своєчасне виявлення й мінімізація усіх видів ризиків в управлінні.

Враховуючи сучасні тенденції, пропонуємо суб'єктам господарювання зосередити увагу на проведенні внутрішнього контролю розрахунків за товарними операціями, починаючи з розрахунків з постачальниками, покупцями, і закінчуючи податковими зобов'язаннями та податковим кредитом із ПДВ, що дозволить бути впевненими у коректності створюваних облікових проведення, а також відповідності сум, що формують зобов'язання або дають право на кредит. У статті також проаналізовано можливості впровадження внутрішнього контролю на підприємстві заради убезпечення від викривлення облікових даних внаслідок неточностей або помилок у розрахунках зі сторонами купівлі та продажу та, як наслідок, утворення права на податковий кредит чи формування податкового зобов'язання з ПДВ.

Література

1. Воронко Р. М., Вовчик Н. Л., Гончарук В. С. Місце внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі управління підприємством // Підприємництво і торгівля. – 2019. – Вип. 24. – С. 171-180.
2. Станкевич Г. Особливості системи внутрішнього контролю підприємства та роботи внутрішнього аудитора // Аудитор України. – 2014. – № 9 (226). – С. 32-37.
3. Кушніренко О. А. Організація внутрішнього контролю розрахунків за податками у діяльності сільськогосподарських підприємств // Науковий вісник Херсонського національного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – №9-1. – Ч.4. – С. 194-198.
4. Михалків А. А., Косташ Т. В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації / Економіка та держава. – 2020. – №1. – С. 61-65.
5. Шигун М. М., Уллубієва К. К. Методичний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 2. – Т. 1. – С. 83-86.
6. Каліцун С. В., Даниловська Т. О. Оцінювання ефективності внутрішнього контролю на підприємстві // Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою держави, регіону, суб'єктів господарювання - міждисциплінарний підхід : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції для здобувачів вищої освіти і молодих науковців. – Харків. – 2018. – С. 154-156.
7. Благоразумова О. В., Зубатенко Ю. С., Лесняк В. Ю. Значення ефективного внутрішнього контролю як елементу системи управління ресурсним потенціалом підприємства // Агросвіт. – 2018. – № 23. – С. 73-80.
8. Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Присяжнюк Д. В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками // Агросвіт. – 2021. – № 20. – С. 32-39.
9. Меліхова Т. О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства // Агросвіт. – 2019. – № 9. – С. 17-24.
10. Йолтуховська О. Ю. До питання внутрішньогосподарського контролю розрахунків за податком на додану вартість // Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції. – Ужгород: Говерла. – 2019. – С. 177-178.
11. Очеретько Л. М., Сітало В. О. Особливості організації внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ // Економіка та держава. – 2018. – № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eig.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/4362/1/Ocheretko_Features.pdf.
12. Податковий кодекс України (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] : Відомості Верховної Ради України (№2755-VI) : [прийнято Верховною Радою України 02.12.2010]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20221125#Text>.

References

1. Voronko R. M., Vovchik N. L., Honcharuk V. S. Mistse vnutrishnoho kontroliu ta vnutrishnoho audytu v systemi upravlinnia pidpriemstvom // Pidpriemnytstvo i torhivlia. – 2019. – Vyp. 24. – S. 171-180.
2. Stankevych H. Osoblyvosti systemy vnutrishnoho kontroliu pidpriemstva ta roboty vnutrishnoho audytora // Audytor Ukrainy. – 2014. – № 9 (226). – S. 32-37.
3. Kushnirenko O. A. Orhanizatsiia vnutrishnoho kontroliu rozrakhunkiv za podatkami u diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv // Naukovyi visnyk Khersonskoho natsionalnoho universytetu. Serii : Ekonomichni nauky. – 2014. – №9-1. – Ch.4. – S. 194-198.

4. Mykhalkiv A. A., Kostash T. V. Vnutrishnii kontrol protsesu hospodariuvannia: problemy orhanizatsii / *Ekonomika ta derzhava*. – 2020. – №1. – S. 61-65.
5. Shyhun M. M., Ullubiiieva K. K. Metodychni instrumentarii vnutrishnoho kontroliu rozrakhunkiv za PDV // *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. – 2012. – № 2. – T. 1. – S. 83-86.
6. Kalitsun S. V., Danylovska T. O. Otsiniuvannia efektyvnosti vnutrishnoho kontroliu na pidpriemstvi // *Innovatsii v oblikovo-analitychnomu zabezpechenni ta upravlinni finansovo-ekonomichnoi bezpekoii derzhavy, rehionu, subiektiv hospodariuvannia - mizhdystsyplinarnyi pidkhid : materialy VII Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konferentsii dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity i molodykh naukovtsiv*. – Kharkiv. – 2018. – S. 154-156.
7. Blahorazumova O. V., Zubatenko Yu. S., Lesniak V. Yu. Znachennia efektyvnoho vnutrishnoho kontroliu yak elementu systemy upravlinnia resursnym potentsialom pidpriemstva // *Ahrosvit*. – 2018. – № 23. – S. 73-80.
8. Melikhova T. O., Feofanov L. K., Prysiazhniuk D. V. Udoshkonalennia orhanizatsii ta metodyky vnutrishnoho ta zovnishnoho kontroliu rozrakhunkiv z postachalnykamy // *Ahrosvit*. – 2021. – № 20. – S. 32-39.
9. Melikhova T. O. Metodychni zasady provedennia vnutrishnoho kontroliu rozrakhunkiv z pokuptsiamy ta zamovnykamy dlia pidvyshchennia efektyvnosti finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstva // *Ahrosvit*. – 2019. – № 9. – S. 17-24.
10. Yoltukhovska O. Yu. Do pytannia vnutrishnohospodarskoho kontroliu rozrakhunkiv za podatkom na dodanu vartist // *Aktualni pytannia ekonomiky, obliku, finansiv ta upravlinnia personalom : zbirnyk tez mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. – Uzhhorod: Hoverla. – 2019. – S. 177-178.
11. Ocheretko L. M., Sitalo V. O. Osoblyvosti orhanizatsii vnutrishnoho kontroliu rozrakhunkiv za PDV // *Ekonomika ta derzhava*. – 2018. – № 9. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/4362/1/Ocheretko_Features.pdf.
12. Podatkovy kodeks Ukrainy (zi zminamy i dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs] : Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (№2755-VI) : [pryiniato Verkhovnoiu Radoiu Ukrainy 02.12.2010]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20221125#Text>.